

RECENZIJE, POROČILA

Ronald Carter in Michael McCarthy: *Cambridge Grammar of English*, Cambridge University Press, 2006, 984 str.

Vsak izid slovnice angleškega jezika med učitelji vzbudi določeno pozornost. Tudi pričujoča slovnica – *Cambridge Grammar of English* – je ob izidu vzbudila veliko pozornosti in sprožila celo vrsto nasprotujočih si odzivov. Ne glede na vse gre za veličasten projekt velikega števila vrhunskih strokovnjakov, pri čemer sta glavna avtorja dva izjemno ugledna britanska jezikoslovca, ki sta besedilo ustvarjala skoraj sedem let. Vse kaže, da gre za eno najpomembnejših slovníc angleškega jezika doslej.

Slovnice, ki so v zadnjih treh ali štirih desetletjih tako ali drugače zaznamovale *ELT*-svet, lahko porazdelimo vzdolž kontinuuma, ki teče od univerzitetne ravni, v smer referenčnih slovníc za učitelje, pa vse do slovníc-vadnic za učence Murphyjevega tipa.

Na univerzitetnem koncu kontinuuma je brez dvoma treba omeniti »biblijo« tandem Blaganje-Konte, *Modern English Grammar*, ki je bila izdana leta 1979 (pred tem je bila v broširani obliki) in se v nespremenjeni obliki ponatiskuje še danes. Ob tej slovnici so zrasle skoraj vse trenutno aktivne generacije anglistov v Sloveniji. To je tudi edina slovnica angleškega jezika za univerzitetni nivo, ki sta jo napisala domača avtorja.

Na istem koncu je tudi *A Comprehensive Grammar of the English Language*, avtorjev Quirk *et al.* iz leta 1985. Ta slovnica je leta 2002 dobila »masivnega« (2,5 kg težkega in 1842 strani dolgega) naslednika v *The Cambridge Grammar of the English Language*, avtorjev Rodneyja Huddlestona in Geoffreyja K. Pulluma. Prva, tj. Quirk *et al.* iz leta 1985, je leta 1990 v skrajšani, pregledani in popravljeni izdaji izšla pod naslovom *A Student's Grammar of the English Language*. Te sinhrono in deskriptivne slovnice »sodobne, mednarodne standardne angleščine« so za učitelje v glavnem neuporabne, saj so jezikoslovne teorije, na katerih

temeljijo, precej oddaljene od tega, da bi spodbujale razumevanje slovnice, še toliko manj pa jih zanimajo težave tujejezikovnih učencev. To gotovo niso slovnice, ki bi jih učitelji pogrešali na svoji knjižni polici.

Proti sredini kontinuuma se giblje ena izmed najbolj inovativnih slovnice, in sicer *Longman Grammar of Spoken and Written English*, avtorjev Biber *et al.* iz leta 1999. To sicer ni prva slovnica, ki temelji na računalniško-korpusnem jezikoslovju, je pa prva, ki je jasno kontrastirala slovnico pisnega in govornega jezika.

Nekako na sredi tega kontinuuma je gneča največja. Te slovnice so že veliko bližje potrebam tujejezikovnih učiteljev in učencev, obenem pa ohranjajo zanesljivo strokovno referenčnost. Primer takšne slovnice je npr. *Collins Cobuild English Grammar* iz leta 1990, ki je bila prva »funkcijska« slovnica in je pomenila pravo osvežitev na področju jezikovnih opisov, saj je verjetno prva slovnica, ki je temeljila na računalniških korpusih. Podobna je morda *A Communicative Grammar of English*, avtorjev Geoffreyja Leecha in Jana Svartvika iz leta 1975 (1. izd.) oz. 1994 (2. izd.), ki je po svoji naravi »funkcijska«, saj je že 1. izdaja iz leta 1975 temeljila na razvijanju t.i. komunikacijske zmožnosti, kar je bila v tistem času takorekoč revolucionarna zamisel.

Še bolj v smer praktične rabe je mogoče umestiti slavno *Practical English Usage*, avtorja Michaela Swana iz leta 1980 (+ vse nadaljnje izdaje), ki snov razporeja abecedno, torej v slovarskem formatu. To je za uporabnika sicer zelo koristno, je pa to tudi hkrati največja slabost te slovnice, saj uporabnik kljub številnim kazalkam nikoli ne vidi celote. V isto kategorijo sodi tudi *An A-Z of English Grammar and Usage*, avtorja Geoffreyja Leecha iz leta 1989, s to razliko, da so gesla v tej slovnici precej bolj »funkcijska« kot v primeru Swanove slovnice.

Zelo močno je ELT področje zaznamovala slavna *A Practical English Grammar*, avtorjev Thomson in Martinet (1. izd. je iz leta 1960, 3. izd. pa iz leta 1980). Slovnica je opremljena še z dvema zvezkoma vaj za utrjevanje. Razlog za priljubljenost te slovnice je v precej tradicionalnem in enostavnem »morfološkem« pristopu in zelo uporabnem pedagoškem slovničnem metajeziku. Podobnega kova je tudi izjemno priljubljena *Longman English Grammar*, avtorja L. G. Alexandra iz leta 1988. To ni naključje, saj je L.G. Alexander znan predvsem kot eden najuspešnejših piscev učbenikov, zato je dobro vedel, kaj potrebujejo učenci in učitelji.

Še bolj proti desnemu koncu kontinuuma je *Grammar for English Language Teachers*, avtorja Martina Parrotta iz leta 2000. Slovnici sicer lahko očitamo šibko referenčnost, saj se odmika od konvencionalnih opisov angleške slovnice, ne moremo pa ji odrekati osredotočenosti na potrebe tujejezikovnih učiteljev in učencev. Na skrajnem desnem delu kontinuuma pa je takorekoč nepregledna množica slovníc-vadnic, ki gradivo pogosto urejajo abecedno, vsako poglavje pa vsebuje začetno kratko pojasnilo določene slovnične strukture, temu pa sledijo vaje. To tradicijo je začrtal že W. Stannard Allen s svojo slavno vadnico *Living English Structure for Schools* iz leta 1958 (leta 1999 je doživela že 86. ponatis), v današnji čas pa jo nadaljujejo Raymond Murphy (*English Grammar in Use*, 1985 + vse nadaljnje izdaje in stopnje), John Eastwood in Ronald Mackin (*A Basic English Grammar with Exercises*, 1988), Digby Beaumont in Colin Granger (*The Heinemann English Grammar: An Intermediate Reference and Practice Book*, 1989), John Eastwood (*Oxford Practice Grammar*, 1992), Virginia Evans (*Round-Up 1-4: English Grammar Practice*, 1992-1993), Michael Swan in Catherine Walter (*How English Works: A Grammar Practice Book*, 1997) in številne druge.

V ta kontekst moramo torej umestiti pričujočo slovnico – *Cambridge Grammar of English* (2006). Po moji oceni se giblje nekje okoli sredine kontinuuma, morda nekoliko v smer univerzitetne ravni.

Kot didaktik bom »vrednost« pričujoče slovnice presojal zlasti z vidika uporabnosti za (bodoče) učitelje angleščine.

Oba podnaslova (*A Comprehensive Guide in Spoken and Written English Grammar and Usage*) sta v celoti upravičena. O izčrpnosti oz. poglobljenosti slovnice pričata že dolžina (973 strani) in vsebinsko kazalo. Slovnica v veliki meri obravnava predvsem govorni jezik (standardne britanske angleščine), kar je brez dvoma posebnost. Večina slovníc namreč temelji predvsem ali celo izključno na pisni rabi jezika in primere črpa iz pisnih besedil. Pričujoča slovnica postavlja v ospredje *slovnico govora*, saj temelji na postavki, da večina naše vsakodnevne komunikacije poteka s pomočjo govora. Pri tem se naslanja na ta trenutek največji jezikovni korpus, in sicer *The Cambridge International Corpus*, ki vsebuje skoraj 900 milijonov besed. Na podlagi tako obsežne

računalniške zbirke slovnica vključuje nadvse verodostojne prikaze jezikovne rabe različnih govorcev iz zelo različnih družbenih kontekstov. Gre za prvo slovnico, ki navaja več primerov iz govorjenega kot pisnega jezika.

Cambridge Grammar of English ima obsežen »dnevni red«, ki je razdeljen v naslednja poglavja: (1) *From word to grammar: an A-Z* (Gre za zbirko posameznih besed, ki so urejene abecedno. Izbrane so bile, ker imajo posebno vlogo v vsakdanjem jeziku in so pogosto problematične za učence.); (2) *Spoken language*; (3) *Grammar and discourse*; (4) *Word and phrase classes*; (5) *Nouns*; (6) *Verbs*; (7) *Adjectives and adverbs*; (8) *Prepositions and particles*; (9) *Word formation*; (10) *Sentence and clause patterns*; (11) *Time*; (12) *Notions and functions*; (13) *Information packaging*; (14) *Appendices*; (15) *Glossary*.

Že hiter pogled na kazalo pokaže, da je pričujoča slovnica eklektična, saj obravnavano snov povzema iz številnih (uporabnih) jezikoslovnih in sociolingvističnih spoznanj zadnjih nekaj desetletij. Pri tem določenih jezikoslovnih teorij ne »citira«, ampak jih niza in združuje v svojevrstno in izvirno celoto, ki je za učitelja in študenta angleščine izjemno zanimiva in predvsem uporabna. Snov obravnava mnogostransko in na različnih ravneh – na leksikalni, besediloslovni, morfološki, funkcijski, besedotvorni, semantični, sintaktični itd.

Veliko slovnice uporablja pristop »od spodaj navzgor«, kar pomeni, da se gibljejo samo na ravni besede in stavka. Pričujoča slovnica uspešno združuje oba pristopa (tj. tudi t.i. pristop »od zgoraj navzdol«), saj pri opisih in navedbah primerov izdatno uporablja širše (so)besedilo in (situacijski in besedilni) kontekst, na kar so vplivala spoznanja na področju besediloslovja, analize govora in *ELT*-prakse, pa tudi pomembno spoznanje o soodvisnosti besedišča in slovnice, ki ga je uvedel leksikalni pristop.

Ključno vprašanje je, ali je ta slovnica primerna za učitelje angleškega jezika oz. do kakšne mere je »kompatibilna« s slovnico, ki jo navadno uporabljajo učbeniki angleščine. Prepričan sem, da bodo učitelji navdušeni nad pravili, ki v tej slovnici temeljijo na resnični rabi angleščine in ne na konstruktih in izmišljotinah na ravni besede in stavka. Pričujoča slovnica močno poudarja stališče, da je uspešna pisna in ustna komunikacija odvisna predvsem od »verjetnostne« primernosti

oz. ustreznosti in ne (samo) od deterministične »pravilnosti«. *Cambridge Grammar of English* je v veliki meri tudi kompatibilna z metajezikom, ki ga pri slovnicih opisih uporabljajo učbeniki angleščine, kar ni nepomembno. Če vemo, da so se skoraj vse danes aktivne generacije učiteljev angleščine v Sloveniji usposabljalale (in se še vedno usposabljujejo) v okviru »premodifiers in nominal phrases«-paradigme, potem je jasno, da morajo večino te terminologije (in konceptov) ob vstopu v razred pozabiti oz. radikalno spremeniti. Bolj logično bi seveda bilo, da bi bodoči učitelji angleščine med študijem uporabljali slovnico, ki bi bila terminološko čim bolj usklajena z učbeniki, predvsem pa, da bi upoštevala potrebe učencev in učiteljev.

Izjemno pohvalno se je treba izreči še o priloženem CD-Romu, ki vsebuje celotno knjigo v zelo priročnem in prijaznem formatu. Na CD-Romu so na voljo tudi zvočni posnetki vseh primerov iz knjige. Spričo dejstva, da ta slovnica temelji na govornem jeziku, je zelo pomembno, da imajo učenci možnost navedene primere tako slišati kot videti.

Pohvaliti pa velja še eno stvar, ki še zdaleč ni zanemarljiva – privlačen videz in velika preglednost, kar je pri tako obsežnih referenčnih delih prej izjema kot pravilo. Besedilo je zračno, pregledno in dobro opazno, k čemur pripomore tudi uporaba zelene barve.

Gledano v celoti ...

Slovnica, ki bo prepričala dvomljivce in navdušila prepričane. Ko jo boste enkrat vzeli v roke, jo boste želeli imeti na svoji knjižni polici. Toplo priporočam vsakemu učitelju angleščine. Toplo priporočam vsakemu bodočemu učitelju angleščine. Toplo priporočam vsakemu študentu angleščine. To je slovnica, ki ima oboje: visoko in verodostojno referenčnost na eni strani ter posluh za potrebe učenca in učitelja, na drugi.

Janez Skela

Oddelek za anglistiko in amerikanistiko
Filozofske fakultete v Ljubljani